

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25.03.1977, sp. zn. 11 Tzf 11/77, ECLI:CZ:NS:1977:11.TZF.11.1977.1

Číslo: 3/1978

Právní věta: Trestné činy přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 a podle § 160 odst. 2 tr. zák. jsou samostatné trestné činy. Jednočinný souběh těchto trestných činů není možný. Trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. je dokonán již tím, že pachatel úplatek žádá; je nerozhodné, zda mu byl z tohoto podnětu úplatek poskytnut nebo slíben. K tomu, že pachatel, který úplatek žádal, jej přijal, se přihlédne při výměře trestu v rámci okolností určujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (§ 3 odst. 4, § 31 odst. 1 tr. zák.).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 25.03.1977

Spisová značka: 11 Tzf 11/77

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nebezpečnost činu pro společnost, Přijímání úplatku

Předpisy: 140/1961 Sb. § 3 odst. 4

§ 160 odst. 1

§ 160 odst. 2

§ 31 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. září 1976 sp. zn. 3 T 295/76 a obvodnímu soudu pro Prahu 5 přikázal, aby věc obviněného J. J. znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 24. 9. 1976 sp. zn. T 295/76 byl obviněný J. J. uznán vinným trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. a byl za to odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let, a dále k peněžitému trestu ve výměře 10 000 Kčs, nahrazenému pro případ, že by jeho výkon mohl být zmařen, trestem odnětí svobody na šest měsíců. Tento rozsudek se ohledně obviněného J. J. stal pravomocným dne 12. 10. 1976.

Proti tomuto rozsudku obvodního soudu pro Prahu 5 podal ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. ministr

spravedlnosti ČSR v neprospěch obviněného J. J. stížnost pro porušení zákona a navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR vyslovil, že tímto rozsudkem byl ve prospěch obviněného porušen zákon v ustanovení § 160 odst. 1 tr. zák. a dále i v ustanovení § 23 odst. 1, § 31 odst. 1 a § 58 odst. 1 písm. a) tr. zák., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek týkající se tohoto obviněného zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř. Ve stížnosti pro porušení zákona bylo vytknuto, že obvodní soud měl jednání obviněného vzhledem k tomu, že obviněný sám o úplatky požádal, posoudit nikoliv pouze podle ustanovení § 160 odst. 1 tr. zák., ale i podle přísnější právní kvalifikace stanovené v § 160 odst. 2 tr. zák., jejíž formální i materiální podmínky jsou v zavinění obviněného naplněny; zároveň je nutno vzít v úvahu, že obviněný se dopustil závažné trestné činnosti, když k získání úplatků zneužil tísnivé situace občanů v souvislosti se svízelnou bytovou situací v Praze, což ve spojení s vyšší úplatku, kterou si obviněný určil, je třeba posuzovat jako okolnost zvyšující ve smyslu § 88 tr. zák. stupeň společenské nebezpečnosti spáchaného jednání. Stížnost pro porušení zákona dále vytyká, že obvodní soud porušil zákon i při rozhodování o trestu a v tomto směru má za to, že vysoký stupeň nebezpečnosti spáchaného jednání vyžaduje, aby byl obviněnému uložen nepodmíněný trest odnětí svobody a že ani uložený peněžitý trest, když jeho výměra je nižší než majetkový prospěch, který obviněný získal trestnou činností, nemůže splnit účel jím sledovaný.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozsudku, který se týká obviněného J. J., jehož se stížnost pro porušení dotýká, jakož i řízení, jež této části rozsudku předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Obvodní soud shodně s provedenými důkazy, které také správně zhodnotil, zjistil, že obviněná E. Ch. požádala Obvodní podnik bytového hospodářství pro Prahu 5 o zřízení koupelny a záchodu ve svém bytě, který patří do správy této organizace. Když jí tyto úpravy v bytě podnik povolil, obrátila se v září 1975 na obviněného J. J. jako vedoucího instalatérů tohoto podniku se žádostí, aby jí povolené práce v bytě byly pokud možno provedeny do vánoc 1975. Obviněný jí přitom naznačil, že vyřízení věci by něco stálo; nato mu E. Ch. dala 500 Kčs jako úplatek. Obvodní soud dále zjistil, že obviněný J. J. jako předseda smírčí komise při výše uvedeném Obvodním podniku bytového hospodářství pro Prahu 5, která začátkem prosince 1975 projednávala přidělení domovníckého bytu pro S. T. a rozhodla, že pokud nebudou dokončeny úpravy bytu do konce ledna 1976, kdy podle pracovní smlouvy měl být byt T. předán, bude lhůta k předání bytu prodloužena, vyhledal T., jehož informoval o výsledku jednání smírčí komise a přitom mu řekl, že v zájmu urychlení oprav bytu mu musí dát nějaké peníze. Nato se dohodli, že za účelem předání peněz se večer sejdou v hotelu Union, kam se také oba dostavili, a T. tam nabídl obviněnému částku 5000 Kčs. Poskytnutá částka však obviněnému nestačila a sám si řekl o 10 000 Kčs, které mu T. poté, co si dalších 5000 Kčs půjčil od svého známého, také odevzdal.

Z tohoto skutkového děje vyplývá, že obviněný jako vedoucí instalatérů Obvodního podniku bytového hospodářství pro Prahu 5 požádal E. Ch. a S. T. v době od září do začátku prosince roku 1975 o úplatek za to, že urychlí úpravy, popř. opravy jejich bytů, které byly ve správě podniku bytového hospodářství. V obou případech byl úplatek obviněným žádan a také přijat v souvislosti s modernizací a opravou bytového fondu, tedy při obstarávání úkolů v oblasti uspokojování materiálních potřeb, na jejichž splnění má zájem celá společnost. Šlo proto v obou případech o úplatkářství v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu ve smyslu znaků trestných činů uvedených v § 160 a 161 tr. zák. Obviněný také z titulu své funkce vedoucího instalatérů bytového podniku sám mohl zajistit slíbené urychlení oprav, popř. úprav bytů, takže mezi úplatky a obstaráváním věci obecného zájmu tu byla souvislost.

Obvodní soud zjištěné jednání obviněného posoudil jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák. S tímto právním posouzením věci však nelze souhlasit. Obvodní soud totiž nevzal v úvahu, že obviněný v obou případech nejen úplatek přijal, ale také o něj požádal. To, že pachatel o úplatek žádá, považuje zákon za okolnost, která zvyšuje typovou nebezpečnost úplatkářství pro

společnost, což je vyjádřeno samostatnou skutkovou podstatou uvedenou v § 160 odst. 2 tr. zák., podle něhož je přísněji trestný ten, kdo za okolností uvedených v odst. 1, tj. v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu, úplatek žádá. Vzhledem k tomu, mělo být jednání obviněného posouzeno jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák.

K názoru vyslovenému ve stížnosti pro porušení zákona, že ustanovení § 160 odst. 2 tr. zák. obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu v poměru k prvnímu odstavci a že proto měl být obviněný uznán vinným trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 2 tr. zák., třeba uvést, že v § 160 odst. 1 a odst. 2 tr. zák. jsou stanoveny dvě zvláštní skutkové podstaty s různými objektivními stránkami. Zatímco v případě § 160 odst. 1 tr. zák. objektivní stránka záleží v tom, že pachatel v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek, v případě § 160 odst. 2 tr. zák. jde po objektivní stránce o to, že pachatel v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu žádá úplatek, tedy tento znak nepřistupuje k znakům skutkové podstaty trestného činu podle § 160 odst. 1 tr. zák., ale nahrazuje znaky „přijme nebo dá si slíbit“ úplatek. Vzhledem k tomu nelze skutkovou podstatu uvedenou v § 160 odst. 2 tr. zák. považovat za kvalifikovanou podstatu, a to v poměru k oběma skutkovým podstatám uvedeným v odstavci 1 a 2, obsahuje odstavec třetí § 160 tr. zák., podle něhož odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako veřejný činitel.

Trestný čin podle § 160 odst. 2 tr. zák. je dokonán již tím, že pachatel úplatek žádá a je nerozhodné, zda mu byl z tohoto podnětu úplatek poskytnut či slíben. K tomu, že pachatel, který úplatek žádal, také úplatek přijal, bude přihlédnuto při výměře trestu v rámci trestní sazby stanovené v § 160 odst. 2 tr. zák. jako k okolnosti zvyšující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Jednočinný souběh trestného činu podle § 160 odst. 2 tr. zák. s trestným činem podle § 160 odst. 1 tr. zák. nepřichází v úvahu, neboť ustanovení o trestném činu podle § 160 odst. 2 tr. zák. je speciální k ustanovení o trestném činu podle § 160 odst. 1 tr. zák.

Z uvedeného vyplývá, že obvodní soud jednání obviněného posoudil jako trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 tr. zák., až ve skutečnosti šlo o trestný čin přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák., a tím porušil zákon v ustanovení § 160 odst. 1 tr. zák. ve prospěch obviněného. K vadné právní kvalifikaci došlo i v obžalobě, kterou bylo jednání obviněného kvalifikováno rovněž jako trestný čin podle § 160 odst. 1 tr. zák. Toto pochybení však mohl obvodní soud napravit postupem upraveným v § 225 odst. 2, popř. v § 190 odst. 2 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR proto v řízení o stížnosti pro porušení zákona po vyslovení porušení zákona v uvedeném směru napadený rozsudek v části týkající se obviněného J. J. v celém rozsahu podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil a obvodnímu soudu pro Prahu 5 podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc týkající se tohoto obviněného znovu projednal a rozhodl.